

Artiklar 1951 – 1955

Har du personliga minnen med anknytning till bilderna, hör gärna av dig till oss för att berätta. Du kan nå oss på tel. 0372-78 91 22, 78 91 24 eller e-post anna-lena.ljungberg@ljungby.se

År 1951 - Stålfarfar intar Ljungby

1951 är året då mannen Gustaf Håkansson blev Stålfarfar med hela svenska folket. Gustaf som hela livet varit en ihärdig cyklist anmälde sig till Sverigeloppet som skulle gå av stapeln första gången nämnda år mellan Haparanda i norr och Ystad i söder.

Det var bara ett problem, Gustaf var 66 år och åldersgränsen var satt till 40 år vilket gjorde att tävlingsledningen vägrade honom att medverka. Detta stoppade dock inte Stålfarfar som tillverkade en egen nummerlapp med siffran 0 skrivet i stor stil på bröstet och med denna startade han i Haparanda samtidigt som övriga tävlande.

Loppet kördes i etapper och det berättas att Stålfarfar körde upp till tre dygn i sträck medan övriga tävlande cyklade dagtid och sov under natten. Ryktet om den cyklande krutmannen med det fladdrande skägget i vinden spred sig som en löpeld i svenska medier och folket gick man ur huse för att heja fram honom längs vägen. Arne Mårtensson var en av de många åskådarna som ställt upp längs Ljungbys gator för att få en glimt av Stålfarfar och lyckligtvis tog han också med sig sin kamera. Resultatet blev denna fina bild på Stålfarfar flankerad av två kända Ljungbypoliser vid namn Göte Unnestam och Göte Wiesel.

Hur gick det då för Stålfarfar?

Jo, han gick i mål i Ystad ett dygn före Sverigeloppets deltagare, efter 6 dagar, 14 timmar och 20 minuter till toner av brandkårens paradorkester. Han blev buren i guldstol och dagen efter träffade han kungen som var mäkta imponerad av hans prestation.

Inget blev sig mera likt för Gustaf som sedan reste runt i folkparkerna och till landets ålderdomshem sjungandes andliga sånger. Han hann med flera spännande cykelturer till exempel till Jerusalem 1959. Stålfarfar som blev 102 år gammal var också gift med en stålfarmor Maria som uppnådde en ålder av 105 år.

Vad hände mer under året 1951?

- En utredning om televisionens införande tillsätts. Kärnvapenprov inleds i amerikanska Nevadaöknen.
- Den lagstadgade svenska semestern förlängs från två till tre veckor per år.
- Ny religionsfrihetslag antas som ger svenska medborgare rätt att utträda ur Svenska kyrkan utan att ingå i något nytt samfund.
- Ruben Rausing presenterar den tetraformade mjölkförpackningen i Lund.
- Det första reguljära TV-programmet i färg sänds i USA av CBS.
- Sista svenska kristidsransoneringen upphör då kaffet släpps fritt på marknaden.
- Biskopen Bo Giertz i Göteborg kräver att svenska präster ska få rätt att vägra viga frånskilda.
- Kung Gustaf VI Adolf genomför sin första Eriksgata i civila kläder med syftet att tala med folket.

Om du har upplysningar eller personliga minnen med anknytning till bilderna, hör gärna av dig till oss för att berätta.

År 1952 - Far och son kommer till Stora Torget

"Götrad reste denna vård över Astrad sin fader, den ypperste av de fränder och odalmän som i Finnveden fordom levde." Så står det i runskrift på den så kallade "Replösastenen" strax utanför Ljungby, från slutet av 1000-talet.

Meddelande i sten kontra cyberrymden

Här kan man tala om arkivbeständig dokumentation! Tack vare ett meddelande som hamrades in i sten av en son som mist sin far så vet vi att personerna Astrad och Götrad levde här i bygden för mer än 1000 år sedan. En smått svindlande tanke inte sant? Särskilt om vi samtidigt tar en stund och funderar över vad som kommer att finnas kvar till eftervärlden av vårt nuvarande sätt att kommunicera via cyberrymden med sms, e-post, chatt och twitter. Tror ni det finns några spår kvar om 1000 år?

Astrad och Götrad ställs på Stora Torget

Nåväl 1952 är det så äntligen dags för Astrad och Götrad att få se staden som de förknippats med under så lång tid. Återigen har den driftige kommunal mannen Axel "Ångbagaren" Johansson ett finger med i spelet. Redan under 1930-talet fördes diskussioner om hur dåvarande Köpingens torg skulle smyckas. Det skulle dock dröja ett tag till innan planerna blev verklighet. 1946 föreslog Axel Johansson stadsfullmäktige att starta en undersökning om hur ett torgmonument skulle kunna utformas och så gjorde man. Under de kommande 5 åren donerades och samlades 44 000 kronor in vilket var en betydande summa på den tiden.

Uppdraget gick till skulptören John Lundqvist och intill verket placerades även en bassäng. Den ursprungliga platsen för skulpturen var i fonden av Stora Torget. Bara ett år senare skulle Astrad och Götrad få uppleva Ljungby Stads i särklass mest dramatiska natt då två kvarter av staden brann ned till grunden men det är en annan historia som ni är välkomna att läsa om i kommande artikel om år 1953.

Vad hände mer under året 1952?

- Sveriges första kommunreform var genomförd vilken gjorde att antalet kommuner minskade från 2 498 till 1 037.
- Gösta Nordgren blir "Snoddas" med hela svenska folket då han gör succé med låten "Flottarkärlek" i radioprogrammet "Karusellen". Han säljer en kvarts miljon skivor på endast ett halvår och publikrekorden tas på löpande band i Folkets park landet runt så även i Ljungby.
- Olympiska vinterspelen hålls i Oslo och för första gången efter andra världskriget tillåts Tyskland att medverka. Sommarspelen hålls i Helsingfors och Sovjetunionen deltar för första gången i Olympiska spel.
- Olof Palme väljs till ordförande i Sveriges Förenade Studentkårer (SFS).
- Sveriges riksdag ger anslag till tillverkning av en svensk atomreaktor.
- Den så kallade "Catalinaaffären" inleds då ett svenskt signalspaningsplan av typ DC-3 med åtta man ombord skjuts ned av sovjetiskt jaktflygplan över nationellt vatten öster om Gotska Sandön.

Om du har upplysningar eller personliga minnen med anknytning till bilderna, hör gärna av dig till oss för att berätta.

År 1953 - Husen brann som facklor

Natten mellan den 4 och 5 juli 1953 brann 2 kvarter av Ljungby centrum ned till grunden. Lyckligtvis krävde branden inga dödsoffer trots att den ägde rum på natten och ett trettiotal familjer miste sina hem. Många låg och sov och vaknade av slamret och dånet från eldens framfart. Brandmän och frivilliga skyndade från dörr till dörr för att få ut folket ur husen medan gnistorna for omkring dem.

Dramatiken som utspelade sig under natten har för evigt etsat sig fast i alla Ljungbybors minne. Denna lördagskväll hade det som vanligt dans ute i Sjöhagen men de som roat sig och tog bussen tillbaka in till staden framåt småtimmarna möttes inte av någon vanlig syn, långt därifrån. Husen brann som facklor och det var brandbilar överallt. När den första chocken lagt sig hjälpte alla till med vad de kunde. Frälsningsarmén öppnade sin kyrka för de som blivit hemlösa.

Himlen färgades röd

När branden rasade som värst kunde det röda skenet på himlen ses på flera mils avstånd. På denna tid var det vanligaste fordonet på landsbygden fortfarande cykeln och åtskilliga människor som var på väg hemåt framåt småtimmarna stannade upp och förundrades över himlens färg.

Affärerna hänvisades till baracker

Många affärsidkare förlorade sina lokaler och tvingades under flera år sköta kommersen i baracker under obekväma förhållanden främst under vintertid då det var svårt att hålla värmen och vattnet frös.

Vad hände mer under året 1953?

- Nederländerna drabbas av en översvämningkatastrof då vallarna mot Nordsjön brister, över 2 000 personer dör och 100 000 blir hemlösa.
- Sveriges "Tre kronor" blir världsmästare i ishockey för första gången i Bern.
- Sveriges första manliga sjuksköterska tar examen i Stockholm.
- Svensken Dag Hammarskjöld väljs av FN:s generalsekreterare.
- Lagen om obligatorisk sjukförsäkring antas av Sveriges riksdag.
- För första gången bestigs Mount Everests topp av människor.
- Sveriges första fyrfiliga motorväg mellan Malmö och Lund invigs av motorprinsen Bertil. Hastighetsbegränsningar saknas och vägen anses ofarlig då den saknar kurvor, backar och korsningar.
- I Storbritannien kröns Elisabeth II till drottning.

Om du har upplysningar eller personliga minnen med anknytning till bilderna, hör gärna av dig till oss för att berätta.

År 1954 - Kunglig glans på Stora Torget

Kung Gustaf VI Adolf tillbringade en hel dag under sin Eriksgata 1954 i Sunnerbo härad. Bygden skulle visas upp från sin allra bästa sida och åtskilliga timmar lades på att planera kungens färdväg och på att städa och putsa såväl offentlig som privat egendom, t.ex. sattes skolbarnen på vissa håll i arbete med att dra upp maskrosor ur gräsmattorna.

Klockan 17.00 anlände så kungen i öppen bil till Stora Torget i Ljungby eskorterad av Stadsfullmäktiges ordförande överlärare John Howding, Vice ordförande advokat Krister von Sydow och Kommunalborgmästare Gustav Törnqvist som mött upp kungen och Landshövdingen Thorwald Bergquist vid stadsgränsen.

Det vackert dekorerade torget skymde förödelsen efter stadsbranden

Infarten var vackert dekorerad med flaggor och ärebågar prydda med kungens namnchiffer. Hundratals skolbarn i finaste stassen och flaggor i händerna bildade häck och ramade in vägen fram till estraden som byggts upp i torgets fond. Alla ville vara med och få en skymt av kungen och trängseln på torget och i fönstren som vette ut mot detsamma hade sällan varit större. För en liten stund skymdes också de öde kvarteren som var resultatet efter stadsbranden som härjat i staden ett knappt år tidigare.

I gåva av staden fick kungen en replik dvs. en kopia i miniatyr av torgets staty föreställande Astrad och Götrad.

Skulptören John Lundqvist fanns med bland skaran av speciellt inbjudna som fick tillfälle att hälsa och byta några korta ord med den specielle gästen. Byta några ord fick också några av stadens äldsta som fått några av hedersplatserna längst fram. Snickaren Alfred Landström berättade för kungen att han minsann varit med då han som kronprins besökt Ljungby 1935 och nästa samtal med ingenjören Alfred Sandberg handlade om Ljungbys höga potatispriser.

Fler punkter stor på programmet under den sköna vårkvällen i maj

Följet hann med ett stopp vid de så kallade "barnrikehusen" på Hjortstigen och därefter ett besök ute vid Replösa gravfält. Kvällen avslutades med supé på stadshotellet bland annat tillsammans med utvalda representanter från ortens näringsliv. Vid elvatiden drogs sig kungen tillbaka till den privata tågagnen som anlönt under dagen till Ljungby station, säkert en smula trött men förhoppningsvis också nöjd efter en fullspäckad dag i Sunnerbo. Ännu tröttare och nöjdare var kanske dagens arrangörer som kunde andas ut efter de långa förberedelserna och se tillbaka på en lyckad dag. Eller var det kanske skolbarnen som drog en lättnads suck över att få återgå till lek och stoj på rasterna istället för att dra upp maskrosorna som åter sken som solar i det gröna.

Vad hände mer under året 1954?

- Cirka 18 miljoner kubikmeter skog fälls i Sverige efter fyra kraftiga oväder varav ett med orkanstyrka
- Svenska "Bildjournalen" ges ut och kommer att bli tonåringarnas favorittidning för en lång tid framöver.
- Lennart Hyland anordnar i sitt radioprogram den s.k. "Frufriadagen" – en dag då alla svenska fruar fick vara lediga och deras män skulle laga mat, diska, städa och sköta barnen. Idén och de mediala pådraget utlöste starka känslor i folkhemmet, både positiva och negativa.
- Elvis Presley skivdebuterar hos Sun Records i Memphis, Tennessee med låten "That's all right".

- Radiotjänst börjar sända regelbundna försökssändningar med television i Sverige.
- Larm slås om främmande ubåtar i Stockholms skärgård.
- Den svenska riksdagen sänker värnpliktsåldern till 18 år.

Om du har upplysningar eller personliga minnen med anknytning till bilderna, hör gärna av dig till oss för att berätta.

År 1955 - Gymnastik till vardags och på arbetet

Per Henrik Ling med son

Det går knappast att skriva om gymnastik i dessa trakter utan att nämna Södra Ljungasonen Per Henrik Ling (född 1776) ofta benämnd som svenska gymnastikens fader. Lings gymnastiska modell utövades från början enbart av män och gick ut på att träna varje kroppsdel för sig. Sonen Hjalmar Ling utvecklade den kvinnliga svenska gymnastiken och även flickors gymnastik i skolan. I de speciella flickprogram undveks viss gymnastik såsom brottning, övning med tyngder och det som var ansträngande för hjärtat.

Nu tar vi ett stort kliv framåt i tiden till 1930-talet då det fattiga Sverige började förändras och med det även synen på den egna kroppen. Gymnastik blev modernt och kopplades samman med musik, kultur, film och litteratur. Tidigare hade folk i allmänhet fått sin dagliga dos av gymnastik i arbetet och oftast mer därtill men nu började nackdelarna med det mer stillasittande och ensidiga arbetslivet märkas i form av förslitningar och övervikt.

Husmodersgymnastiken startade 1942 i samarbete med Kooperativa Förbundet

Upp till 150 000 husmödrar satte fart på muskulaturen. Säkerligen påverkades rörelsen framåt av ett gymnastiksällskap som Idlaflickorna som utförde rytmiska, vackra rörelser med bollar. Idlaflickorna blev enormt populära och turnerade Sverige runt och även utomlands under 1950- och 60- talen. Under 1950-talet började på allvar den stora motionsvågen rulla in i de svenska folkhemmen. Nu startade även andra grupperingar av människor att gymnastisera tillsammans t.ex. pensionärer, barn och arbetare.

Vad hände mer under året 1955?

- Den allmänna och obligatoriska sjukförsäkringen med inbyggd moderskapsförsäkring införs i Sverige.
- Elvis Presley inleder sin första konsertturné i USA.
- Västtyskland utropas till en självständig stat och ansluter sig till NATO.
- Sovjetunionen och sju andra stater i kommunistblocket undertecknar Warszawapaktens fördrag som en motvikt till NATO.
- Alva Myrdal utses till Sveriges första kvinnliga ambassadör och placeras i Indien.
- Pinnglassen får sitt genombrott i Sverige under den varmaste sommaren sedan 1914.